

SU.
SUNNUNTAISUOMALAINEN

Super-

suomalaiset

SAIJA KAUKANEN, KUVA: EMIL HELOTIE

Muutamassa vuodessa vieraalla kielellä ylioppilaksi. Tähän pystyvät vain maahanmuuttajat.

Dawit Elcho, 19, painaa kesäkuun alussa päähänsä ylioppilaslakin. Mikäpä siinä. Niinhän 19-vuotiaat lukion käyneet tuppaavat tekemään.

Mutta Elcho ei ole kuka tahansa lukiolainen. Hän tuli Etiopiasta Suomeen runsaat neljä vuotta sitten. Poika oli 15-vuotias ja yksin. Muu perhe joutui jäämään Afrikkaan.

Dawit kotiutui Kontiolahdelle Pohjois-Karjalaan ja aloitti heti koulunkäynnin. Hän tunsi itsensä ulkopuoliseksi, kun ei ymmärtänyt koulussa mitään eikä ketään.

Jo muutamassa kuukaudessa oudosta kielestä alkoi syntyä jonkinlainen aavistus. Suomen kielen alku.

ELCHO OPISKELI suomen kieltä maahanmuuttajien luokalla. Opettaja **Aija Vartiainen** valkeni pian pojan älykyys, uteliaisuus ja huima oppimiskyky. Pian Elcho siirtyi lukioon opiskelemaan matematiikkaa, fysiikkaa, kemiaa ja englantia. Lukion hyppyynnit poika harjoitteli suomen kielen taitojaan maahanmuuttajien pienluokassa.

Matemaattiset aineet olivat helppoja, koska Elcho rakasti niitä. Oppimista auttoi se, että poika oli käynyt synnyinmaassaan koulua yhdeksän vuotta. Englanti oli kuitenkin hankalaa.

– Asiat piti ajatella kolmella eri kielellä, hän sanoo.

Toisena lukiovuonna Elcho opiskeli myös lukuaineita. Hän oli ankara itselleen, sillä hän olisi halunnut saada kokeista vain kiitettäviä, koska oli tottunut niihin Etiopiassa. Uskon-

nosta niitä tulikin, sillä ortodoksina Elcho oli opetellut asiat jo kertaalleen.

Historia oli vaikeampaa. Silti Elcho suoritti kaikki lukion pakolliset historiankurssit kerralla pois alta.

– Olen ehkä vaatinut itseltäni liikaa. Nyt olen oppinut, etten voi kilpailla arvostanoista syntyperäisten suomalaisten kanssa.

Ylioppilaslakki ei vaatinut Elcholta äärimmäisiä ponnisteluja. Hän kirjoitti fysiikan ja matematiikan jo viime syksynä. Arvosanoiltaan hän pääsi suoraan yliopistoon, mutta haluaa provisoriksi tai insinööriksi.

– Kunhan saan tehdä jotain terveyteen liittyvää.

Suomessa on nyt Elchon koti, ystävät ja ystäväperhe, jolle hän sanoo olevansa ikuisessa kiitollisuudenvellassa. Oma Etiopian-perhe saa kuulla pojan menestymisestä puhelimitse.

– He ovat aina kannustaneet minua koulunkäyntiin.

HALIMO ALI Muhamed, 15, käy seitsemättä luokkaa Elchon entisessä koulussa Kontiolahdella. Tyttö on yläkoulun ensimmäisellä luokalla siksi, että hän tuli Suomeen vasta runsas vuosi sitten.

Mutta kauan ei Muhamed yläkoulun penkkejä kuluta.

– Halimo on näitä ällistyttävien lahjakkaita nuoria, joiden oppimiskyky, lahjakkuus ja motivaatio ovat omassa luokassaan. Heitä tulee koulun muutama vuodessa, opettaja Vartiainen sanoo.

Muhamed ei ollut käynyt päivääkään koulua synnyinmaassaan Somaliassa. Hän ei osannut lukea eikä kirjoittaa. Yhteensk-

”VAIKKA KAIKKI
ON VÄLILLÄ
LAHJAKKAILLEKIN
NUORILLE VAIKEAA,
EI MIKÄÄN OLE
MAHDOTONTA.”

ta tyttö ei ollut kuullutkaan.

Nyt Muhamed kertoo suomen kielellä tykkäävänsä kotitaloudesta, harrastavansa jumpaa ja saaneensa maailman parhaan suomalaisen ystävän. Hänet on jo integroitu yleisopetukseen matematiikassa. Tulevaisuuden suunnitelmat ovat selvät.

– Menen lukioon ja sitten yliopistoon. Haluan insinööriksi.

ELCHON TAVOIN myös Muhamed rakastaa koulunkäyntiä. Niin tekevät monet muutkin maahanmuuttajat. Opetushallituksen vuonna 2008 tekemän selvityksen mukaan selvästi yli puolet maahanmuuttajista pitää koulunkäyntistä paljon tai hyvin paljon. Erityisesti tytöt viihtyvät koulussa hyvin.

Suomenkielisistä tytöistä lähes kolmannes viihtyi koulussa erittäin hyvin, pojista harvempi kuin joka kuudes.

Elchon tavoin myös Muhamed kuuluu opettajien mielestä ongelmalliseen 15–17-vuotiaiden ryhmään. Niihin, jotka tulevat teini-ikäisenä vieraaseen maahan, eivätkä ehdi hankkia riittävästi tieto- ja taitotasoa toisen asteen opiskeluun.

Poikkeukset vahvistavat säännön. Vaikka kaikki on välillä lahjakkaillekin nuorille vaikeaa, ei mikään ole mahdotonta.

– Yleensäkin maahanmuuttajaoppilaat ovat hyvin motivoituneita koulunkäyntiin. Lähtömaassa koulun ei ole joko varaa tai koko koulujärjestelmää ei juuri enää ole, kuten Somaliassa. Niin lapset kuin vanhemmatkin arvostavat suuresti, jos lapset saavat mahdollisuuden ilmaiseen koulun, Vartiainen kertoo.

VANHEMPIEN ASETEILLA ja taustalla on suuri merkitys lapsen koulumenestykseen. Jos vanhemmilla ei ole koulutusta, he saattavat pitää jo peruskoulun käymistä pitkänä opin-tienä.

Muhamedin kotona perheenpäänä on kouluja käymätön äiti, joka kannustaa kaikkia kahdeksaa lastaan menestykseen. Suurena apuna työllä on myös 20-vuotias isovelji.

– Veli haluaa, että meillä siskoilla olisi helpompaa kuin hänellä. Hän joutui itse tekemään niin kovasti töitä. ●

Vahva äidinkieli auttaa

Dawit Elcho ja **Halimo Ali Muhamed** eivät ole lahjakkuuksineen yksin. Kymmenisen vuotta maahanmuuttajien parissa työskennellyt psykologi **Reet Mammon** kertoo, että sinnikkäitä ”supernuoria” riittää.

– Afganistanilaisia, venäläisiä, afrikkalaisia – ihan mitä vain. Yleensä näillä nopeilla oppijoilla on jonkinlainen koulutustausta synnyinmaassaan, Mammon sanoo.

Kielen oppiminen on kaiken oppimisen ja yhteiskuntaan sopeutumisen kannalta tärkeintä. Kasvatustieteiden professorin **Kirsti Lonkan** mukaan lapsi tai nuori oppii kielen ”luonnonmenetelmällä” melko nopeasti.

– Olennaista on se, onko hänellä vahva oma äidinkieli ja onko hän oppinut ajattelemaan sillä syvällisesti.

Paljon on kiinni myös persoonasta. Jos nuorella on vahva elämänhallinnan tunne, hän pystyy etsimään tietoa ja asettamaan tavoitteita.

– Nuorelta vaaditaan sinnikkyyttä, suunnitelmallisuutta ja kunnianhimoa. Harrastukset ja suomenkieliset ystävät edesauttavat oppimista ja sopeutumista, Mammon sanoo.

Tärkeitä ovat myös perheen arvot. Asetaanko naimisiinmeno vai ammatti ensisijaiseksi tavoitteeksi?

– Olen hieman huolissani nuorista naisista, jotka yhtäkkiä häviävät jonkin kesken koulutuksen. Kielitaidon kehittyminen ja yhteiskuntaan kotoutuminen hidastuvat, jos nainen eristäytyy kokonaan kotiin hoitamaan lapsia. ●

LISÄÄ YLIOPPILAITA

- Perusopetuksessa on vieraskielisiä oppilaita noin 20 000, vajaat 4 prosenttia oppilasmäärästä.
- Parhailaan lukio-opintoja suorittaa noin 3 500 vieraskielistä opiskelijaa, 3 prosenttia oppilasmäärästä.
- Ylioppilaskokeeseen ilmoittautuneiden vieraskielisten määrä nousee jatkuvasti.
- Viime keväänä ylioppilastutkinnon suomi toisena kielinä -kokeeseen ilmoittautui 413 opiskelijaa.
- Tänä keväänä ilmoittautuneita oli lähes viidennes enemmän: 484 opiskelijaa.
- Ammatillisessa koulutuksessa on reilut 13 000 vieraskielistä opiskelijaa, 5 prosenttia oppilasmäärästä.

Lähde: Opetushallitus

